

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
YVES BOT
prezentate la 10 mai 2016¹

Cauza C-182/15

Aleksei Petruhhin

[cerere de decizie preliminară formulată de

Augstākā tiesa (Curtea Supremă, Letonia)]

„Trimitere preliminară — Cetățenia Uniunii Europene — Articolul 18 primul paragraf și articolul 21 alineatul (1) TFUE — Cerere de extrădare în Rusia a resortisantului unui stat membru care se află pe teritoriul altui stat membru — Refuzul unui stat membru de a-și extrăda propriii resortisanți — Diferență de tratament pe motiv de cetățenie — Justificare — Combaterea impunității — Verificarea garanțiilor prevăzute la articolul 19 alineatul (2) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene”

1. Extrădarea poate fi definită ca o procedură de asistență represivă internațională prin care un stat solicită altui stat să îi predea o persoană care se află pe teritoriul celui de al doilea stat în vederea urmăririi penale, a judecării sau, în cazul în care a fost deja condamnată, în vederea executării pedepsei aplicate acesteia.
2. Prezenta cauză se referă la o cerere de extrădare adresată de Federația Rusă Republicii Letonia privind un resortisant estonian care a fost arestat pe teritoriul acestui stat membru.
3. Se solicită, în esență, Curții să declare dacă protecția împotriva extrădării de care beneficiază resortisanții letoni în temeiul dreptului lor național și al unui acord bilateral încheiat cu Federația Rusă trebuie să fie extinsă, potrivit normelor Tratatului FUE referitoare la cetățenia Uniunii, la resortisanții altor state membre.
4. Anumite state membre, printre care figurează și Republica Letonia, prevăd, în dreptul lor național, precum și în convențiile internaționale la care sunt părți, principiul potrivit căruia ele refuză extrădarea propriilor resortisanți. În măsura în care o cerere de extrădare este adresată unui stat membru, iar acea cerere privește un cetățean al Uniunii care nu este resortisant al acestui stat, un asemenea principiu instituie o diferență de tratament între resortisanții statului menționat și cei ai celorlalte state membre. Cu toate acestea, considerăm că o asemenea diferență de tratament nu constituie o discriminare pe motive de cetățenie contrară articolului 18 primul paragraf TFUE, din moment ce se demonstrează că aceste două categorii de resortisanți nu se află într-o situație comparabilă în raport cu obiectivul care constă în combaterea impunității persoanelor bănuite a fi săvârșit o infracțiune într-un stat terț.

¹ — Limba originală: franceza.

I – Cadrul juridic

A – Dreptul Uniunii

5. Articolul 19 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene², intitulat „Protecția în caz de strămutare, expulzare sau extrădare”, prevede la alineatul (2):

„Nimeni nu poate fi strămutat, expulzat sau extrădat către un stat unde există un risc serios de a fi supus pedepsei cu moartea, torturii sau altor pedepse sau tratamente inumane sau degradante.”

B – Dreptul leton

6. Constituția letonă prevede la articolul 98 a treia teză:

„Cetățenii letoni nu pot fi extrădați în alte țări, cu excepția cazurilor prevăzute în acordurile internaționale ratificate de Saeima (Parlamentul leton), cu condiția ca extrădarea să nu încalce drepturile fundamentale ale omului, consacrate de Constituție.”

7. În temeiul articolului 4 din Krimināllikums (legea penală, denumită în continuare „legea penală letonă”):

„1. Cetățenii și necetățenii letoni^[3], precum și străinii titulari ai unui permis de ședere permanentă în Letonia trebuie să fie considerați răspunzători pe teritoriul leton, în temeiul prezentei legi, pentru un act săvârșit pe teritoriul unui alt stat sau în afara oricărui teritoriu național, indiferent dacă acest act este sau nu este considerat infracțiune și dacă poate fi sancționat în locul în care a fost săvârșit.

[...]

3. Străinii care nu sunt titulari ai unui permis de ședere permanentă în Letonia care au săvârșit, pe teritoriul altui stat, infracțiuni grave sau foarte grave îndreptate împotriva intereselor Republicii Letonia sau ale locuitorilor acesteia trebuie, independent de legislația statului pe teritoriul căruia a fost săvârșită infracțiunea, să fie considerați răspunzători din punct de vedere penal în temeiul prezentei legi în cazul în care aceștia nu au fost considerați răspunzători din punct de vedere penal sau acționați în justiție în temeiul legislației statului de la locul în care a fost săvârșită infracțiunea.

4. Străinii care nu sunt titulari ai unui permis de ședere permanentă în Letonia care au săvârșit o infracțiune pe teritoriul altui stat sau în afara oricărui teritoriu național trebuie, independent de legislația statului pe teritoriul căruia a fost săvârșită infracțiunea, să fie considerați răspunzători în temeiul prezentei legi în situațiile prevăzute de acordurile internaționale obligatorii pentru Republica Letonia în cazul în care nu au fost considerați răspunzători din punct de vedere penal pentru săvârșirea infracțiunii respective sau acționați în justiție ca urmare a săvârșirii acesteia pe teritoriul altui stat.”

2 — Denumită în continuare „carta”.

3 — Întrebat în ședință cu privire la înțelesul acestei expresii, guvernul leton a precizat că „necetățenii letoni” sunt foștii cetățeni sovietici care au ajuns în Letonia înainte de independența acestui stat. Aceste persoane nu au ales nici cetățenia letonă, nici cetățenia rusă și au posibilitatea de a se naturaliza.

8. Capitolul 66 din Kriminālprocesa likums (Codul de procedură penală, denumit în continuare „Codul de procedură penală leton”), intitulat „Cu privire la extrădarea în alte țări”, prevede la articolul 696 alineatele 1 și 2:

„1. Extrădarea unei persoane aflate pe teritoriul Republicii Letonia se poate acorda în vederea urmăririi penale a acesteia, a judecării sau a executării unei hotărâri de condamnare, dacă s-a formulat o cerere de arestare preventivă sau dacă o altă țară a solicitat extrădarea sa ca urmare a unor fapte considerate infracțiuni în legislația letonă și în legislația celeilalte țări.

2. Extrădarea unei persoane se poate acorda în vederea urmăririi penale sau a judecării acesteia pentru faptele în privința cărora se aplică o pedeapsă privativă de libertate cu o durată maximă de cel puțin un an sau o pedeapsă mai gravă, cu excepția cazului în care un acord internațional prevede altfel.”

9. Articolul 697 alineatul 2 din Codul de procedură penală leton are următorul cuprins:

„Extrădarea nu se poate acorda în următoarele cazuri:

- 1) dacă persoana în cauză are cetățenie letonă;
- 2) dacă cererea de extrădare a persoanei în cauză a fost formulată în vederea urmăririi penale sau a sancționării respectivei persoane pe considerente de rasă, convingeri religioase, cetățenie sau opinii politice sau dacă există motive întemeiate pentru a considera că drepturile respectivei persoane pot fi încălcate pentru astfel de considerente;

[...]

7) dacă există posibilitatea ca persoana în cauză să fie supusă torturii în statul străin.”

10. Acordul din 3 februarie 1993 dintre Republica Letonia și Federația Rusă privind asistența judiciară și relațiile judiciare în materie civilă, familială și penală prevede la articolele 1 și 62:

„Articolul 1. Protecția juridică

1. Cetățenii unei Părți Contractante beneficiază pe teritoriul celeilalte Părți Contractante de aceeași protecție juridică în materia drepturilor personale și patrimoniale ca cetățenii celeilalte Părți Contractante.

2. Cetățenii unei Părți Contractante au dreptul să se adrese în mod liber și fără nicio restricție instanțelor naționale, Ministerului Public, birourilor notariale [...] și altor instituții competente în materie civilă, familială și penală din cealaltă Parte Contractantă, în fața cărora pot să se înfățișeze, să formuleze cereri, să introducă acțiuni și căi de atac și să efectueze acte procedurale în aceleași condiții ca cetățenii respectivei Părți Contractante.

[...]

Articolul 62. Refuzul extrădării

1. Extrădarea nu se acordă dacă:

- 1) persoana a cărei extrădare se solicită este cetățean al Părții Contractante care a primit cererea sau dacă persoana în cauză are calitatea de refugiat în respectiva țară.

[...]”

11. Acordul dintre Republica Letonia, Republica Estonia și Republica Lituania privind asistența judiciară și relațiile judiciare, semnat la Tallinn la 11 noiembrie 1992, prevede la articolul 1 alineatul 1:

„Cetățenii unei Părți Contractante beneficiază pe teritoriul altei Părți Contractante de aceeași protecție juridică în materia drepturilor personale și patrimoniale ca cetățenii acestei alte Părți Contractante.”

II – Situația de fapt din litigiul principal și întrebările preliminare

12. Domnul Aleksei Petruhhin, resortisant estonian, a făcut obiectul unui aviz prioritar de căutare publicat pe site-ul internet al Interpol la 22 iulie 2010.

13. Domnul Petruhhin a fost reținut la 30 septembrie 2014 în orașul Bauska (Letonia), apoi a fost arestat preventiv.

14. La 21 octombrie 2014, autoritățile letone au fost sesizate cu o cerere de extrădare de către procurorul general al Federației Ruse. Din această cerere reiese că împotriva domnului Petruhhin a fost declanșată urmărirea penală printr-o decizie din 9 februarie 2009 și că acesta din urmă trebuia arestat ca măsură preventivă. Conform acestei decizii, domnul Petruhhin este acuzat de tentativă de trafic cu o mare cantitate de stupefiante, în cadrul unui grup infracțional. Potrivit legislației ruse, această infracțiune este pasibilă de aplicarea unei pedepse privative de libertate cuprinse între 8 ani și 20 de ani.

15. Parchetul general al Republicii Letonia a autorizat extrădarea domnului Petruhhin în Rusia. Cu toate acestea, la 4 decembrie 2014, domnul Petruhhin a solicitat anularea deciziei de extrădare pentru motivul că, în temeiul articolului 1 din Acordul dintre Republica Letonia, Republica Estonia și Republica Lituania privind asistența judiciară și relațiile judiciare, acesta avea, în Letonia, aceleași drepturi ca un resortisant leton și, în consecință, Republica Letonia era obligată să îl protejeze împotriva unei extrădări nefondate.

16. Augstākā tiesa (Curtea Supremă, Letonia) subliniază că nici dreptul leton și niciun acord internațional semnat de Republica Letonia, în special cu Federația Rusă și cu celelalte țări baltice, nu prevăd limitarea extrădării unui resortisant estonian în Rusia. Potrivit articolului 62 din Acordul din 3 februarie 1993 dintre Republica Letonia și Federația Rusă privind asistența judiciară și relațiile judiciare în materie civilă, familială și penală, protecția împotriva unei asemenea extrădări este prevăzută doar în privința resortisanților letoni.

17. Instanța de trimitere arată, în plus, că, deși Decizia-cadru 2002/584/JAI a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre⁴ autorizează între statele membre predarea resortisanților lor respectivi, nu se prevede, în schimb, între statele membre, un mecanism de consultare care să permită primirea acordului statului membru a cărui cetățenie o are persoana în vederea extrădării acesteia într-o țară terță.

18. Potrivit instanței de trimitere, din considerațiile care precedă rezultă că protecția acordată de un stat membru propriilor resortisanți împotriva extrădării într-o țară terță își produce efectele doar pe teritoriul acestui stat membru. Instanța de trimitere consideră că aceasta contravine însă esenței cetățeniei Uniunii, și anume dreptul la o protecție echivalentă. Aceasta subliniază că situația menționată creează incertitudini pentru cetățenii Uniunii în ceea ce privește libertatea de a se deplasa în cadrul Uniunii Europene.

4 — JO 2002, L 190, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 3. Decizie-cadru, astfel cum a fost modificată prin Decizia-cadru 2009/299/JAI a Consiliului din 26 februarie 2009 (JO 2009, L 81, p. 24).

19. Instanța de trimitere exprimă opinia potrivit căreia, în temeiul dreptului Uniunii, în cazul cererii de extrădare a resortisantului unui stat membru către un stat terț, statul membru sesizat cu o asemenea cerere ar trebui să garanteze același nivel de protecție cetățenilor Uniunii ca propriilor resortisanți.

20. Având totuși îndoieli cu privire la interpretarea dreptului Uniunii care trebuie reținută, Augstākā tiesa (Curtea Supremă) a decis, la 26 martie 2015, anulând totodată arestarea domnului Petruhhin, să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

- „1) Articolul 18 primul paragraf și articolul 21 alineatul (1) TFUE trebuie interpretate în sensul că, în vederea aplicării unui acord de extrădare încheiat între un stat membru și un stat terț, cetățeanul oricărui stat membru al Uniunii trebuie să beneficieze de același nivel de protecție precum cel de care beneficiază propriii cetățeni ai statului membru sesizat în cazul extrădării către un stat care nu este stat membru al Uniunii?
- 2) În aceste circumstanțe, instanța din statul membru căruia i s-a solicitat extrădarea trebuie să aplice condițiile de extrădare prevăzute de statul membru al Uniunii Europene al cărui cetățean este persoana în cauză sau pe cele ale statului membru în care persoana respectivă are reședința obișnuită?
- 3) În ipoteza în care extrădarea trebuie efectuată fără a se ține seama de nivelul special de protecție prevăzut pentru cetățenii statului căruia i s-a solicitat extrădarea, acest stat trebuie să verifice respectarea garanțiilor prevăzute la articolul 19 din [cartă], și anume faptul că nimeni nu poate fi extrădat către un stat unde există un risc serios de a fi supus pedepsei cu moartea, torturii sau altor pedepse sau tratamente inumane sau degradante? O astfel de verificare se poate limita la constatarea faptului că statul care solicită extrădarea este parte contractantă în cadrul Convenției împotriva torturii sau trebuie examinată situația de fapt, avându-se în vedere evaluarea respectivului stat, efectuată de organele Consiliului Europei?”

III – Analiza noastră

A – *Observații introductive*

1. Cu privire la eventuala aplicare a articolului 1 alineatul 1 din Acordul dintre Republica Letonia, Republica Estonia și Republica Lituania privind asistența judiciară și relațiile judiciare, în vederea soluționării litigiului principal

21. În cadrul acțiunii introduse împotriva deciziei Parchetului general al Republicii Letonia care autorizează extrădarea sa, domnul Petruhhin se întemeiază în special pe articolul 1 alineatul 1 din Acordul dintre Republica Letonia, Republica Estonia și Republica Lituania privind asistența judiciară și relațiile judiciare. El arată că, în temeiul dispoziției menționate, ar trebui să beneficieze din partea Republicii Letonia de aceeași protecție ca cea pe care acest stat membru o asigură resortisanților săi în caz de urmărire penală. În consecință, statul membru respectiv ar avea obligația să îl protejeze pe domnul Petruhhin împotriva unei cereri de extrădare nejustificate și acesta din urmă ar avea dreptul să se aștepte ca Republica Letonia să depună toate eforturile pentru a obține probele care îi dovedesc vinovăția sau nevinovăția. Or, reiese, în opinia acestuia, din poziția adoptată de Parchetul general al Republicii Letonia că nu vor fi luate măsuri pentru a verifica la maximum și cât mai precis posibil infracțiunile care îi sunt reproșate pe teritoriul rus.

22. La ședință, guvernul leton a fost întrebăat cu privire la aspectul dacă articolul 1 alineatul 1 din Acordul dintre Republica Letonia, Republica Estonia și Republica Lituania privind asistența judiciară și relațiile judiciare ar putea fi interpretat în sensul că conferă resortisanților estonieni și lituanieni aceeași protecție împotriva extrădării ca protecția de care beneficiază resortisanții letoni. Guvernul leton a arătat, în această privință, că, până în prezent, jurisprudența letonă nu a interpretat această dispoziție în sensul că acordă garanții suplimentare pentru resortisanții estonieni și lituanieni pentru a nu fi extrădați de Republica Letonia.

23. Revine instanței de trimitere sarcina de a verifica dacă poate găsi o soluție pentru litigiul principal prin interpretarea articolului 1 alineatul 1 din Acordul dintre Republica Letonia, Republica Estonia și Republica Lituania privind asistența judiciară și relațiile judiciare. Revine acesteia în special sarcina de a examina dacă expresia „drepturi personale”, care figurează în această dispoziție, include dreptul de a beneficia de protecție juridică împotriva extrădării.

2. Cu privire la admisibilitatea trimiterii preliminare

24. La ședință, guvernul leton a lăsat să se înțeleagă că domnul Petruhhin nu s-ar mai afla pe teritoriul său și că, după anularea plasării sale în arest preventiv intervenite la 26 martie 2015, s-ar fi întors în Estonia. Guvernele statelor membre care s-au exprimat cu ocazia acestei ședințe au dedus de aici că prezenta trimitere preliminară ar trebui declarată inadmisibilă.

25. În această privință, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, procedura instituită la articolul 267 TFUE este un instrument de cooperare între Curte și instanțele naționale cu ajutorul căruia Curtea furnizează acestora din urmă elementele de interpretare a dreptului Uniunii care le sunt necesare pentru soluționarea litigiului asupra cărui sunt chemate să se pronunțe⁵.

26. În cadrul acestei cooperări, numai instanța națională care este sesizată cu litigiul principal și care trebuie să își asume responsabilitatea pentru hotărârea judecătorească ce urmează a fi pronunțată are competența să aprecieze, luând în considerare particularitățile fiecărei cauze, atât necesitatea unei hotărâri preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și relevanța întrebărilor pe care le adresează Curții. Prin urmare, Curtea este, în principiu, obligată să se pronunțe în măsura în care întrebările adresate privesc interpretarea dreptului Uniunii⁶.

27. Rezultă că întrebările referitoare la interpretarea dreptului Uniunii adresate de instanța națională în cadrul factual și normativ pe care îl definește sub propria răspundere și a cărui exactitate Curtea nu are competența să o verifice beneficiază de o prezumție de relevanță. Respingerea de către Curte a unei cereri formulate de o instanță națională este posibilă numai dacă este evident că interpretarea solicitată a dreptului Uniunii nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal, atunci când problema este de natură ipotetică sau atunci când Curtea nu dispune de elementele de fapt și de drept necesare pentru a răspunde în mod util la întrebările care îi sunt adresate⁷.

28. Astfel, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, atât din textul, cât și din economia articolului 267 TFUE rezultă că procedura preliminară presupune ca un litigiu să fie efectiv pendent în fața instanțelor naționale, acestea fiind chemate să pronunțe în cadrul său o decizie susceptibilă să ia în considerare hotărârea preliminară⁸.

5 — A se vedea în special Hotărârea din 6 octombrie 2015, Capoda ImportExport (C-354/14, EU:C:2015:658, punctul 23 și jurisprudența citată).

6 — A se vedea în special Hotărârea din 6 octombrie 2015, Capoda ImportExport (C-354/14, EU:C:2015:658, punctul 24 și jurisprudența citată).

7 — A se vedea în special Hotărârea din 6 octombrie 2015, Capoda ImportExport (C-354/14, EU:C:2015:658, punctul 25 și jurisprudența citată).

8 — A se vedea în special Ordonanța din 5 iunie 2014, Antonio Gramsci Shipping și alții (C-350/13, EU:C:2014:1516, punctul 10 și jurisprudența citată).

29. Aceasta este situația în cadrul prezentei cauze. Astfel, guvernul leton a confirmat la ședință că instanța de trimitere este încă sesizată cu un litigiu pendinte în fața sa. Indiferent de incertitudinea asupra locului unde se află în prezent domnul Petruhhin, instanța de trimitere trebuie să se pronunțe, așadar, cu privire la legalitatea deciziei luate de Parchetul general al Republicii Letonia de a-l extrăda pe acesta din urmă. În temeiul articolului 707 din Codul de procedură penală leton, instanța de trimitere poate decide fie menținerea deciziei procurorului, fie anularea acesteia și extrădarea nu trebuie să fie autorizată, fie supunerea cererii de extrădare unei examinări suplimentare. În perspectiva deciziei pe care trebuie să o pronunțe instanța de trimitere, un răspuns al Curții la întrebările preliminare adresate de aceasta din urmă își păstrează utilitatea. La fel ca și o condamnare urmată de evadarea persoanei condamnate, o asemenea decizie va putea fi executată ulterior în orice moment, dacă este cazul, după o nouă arestare a domnului Petruhhin pe teritoriul leton.

30. Având în vedere aceste elemente, considerăm, așadar, că prezenta trimitere preliminară este admisibilă.

B – Cu privire la prima și la a doua întrebare

31. Prin intermediul primei și al celei de a doua întrebări, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită, în esență, Curții să declare dacă articolul 18 primul paragraf și articolul 21 alineatul (1) TFUE trebuie interpretate în sensul că resortisantul unui stat membru care se află pe teritoriul altui stat membru și care face obiectul unei cereri de extrădare formulate de o țară terță trebuie să beneficieze de aceeași normă ca cea care protejează resortisanții acestui alt stat membru împotriva extrădării.

32. Trebuie să se verifice, în prealabil, dacă situația domnului Petruhhin intră în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii, în special al dispozițiilor Tratatului FUE referitoare la cetățenia Uniunii.

33. Toate guvernele care au prezentat observații Curții, cu excepția guvernului Regatului Unit, arată că normele referitoare la extrădare, într-o situație în care Uniunea nu a încheiat un acord în această materie cu o țară terță, țin de competența statelor membre și se situează în afara domeniului de aplicare al dreptului Uniunii.

34. Nu împărtășim acest punct de vedere. Suntem, în schimb, de acord cu poziția exprimată de guvernul Regatului Unit la ședință, și anume că articolul 18 primul paragraf și articolul 21 alineatul (1) TFUE se aplică în măsura în care domnul Petruhhin și-a exercitat dreptul de liberă circulație sau de ședere în temeiul dreptului Uniunii și că are, așadar, în principiu, dreptul la un tratament identic cu cel pe care îl primesc resortisanții statului membru gazdă.

35. Trebuie să se sublinieze astfel că, în calitate de resortisant estonian, domnul Petruhhin beneficiază de statutul de cetățean al Uniunii potrivit articolului 20 alineatul (1) TFUE și se poate prevala, așadar, atât în raport cu statul său membru de origine, cât și în raport cu statul membru în care se deplasează, de drepturile aferente unui asemenea statut.

36. Astfel cum a statuat Curtea în mai multe rânduri, statutul de cetățean al Uniunii are vocația de a fi statutul fundamental al resortisanților statelor membre, ceea ce le permite acelor resortisanți care se găsesc în aceeași situație să obțină, în domeniul de aplicare *ratione materiae* al Tratatului FUE, același tratament juridic independent de cetățenia acestora și sub rezerva excepțiilor expres prevăzute în această privință⁹.

9 — A se vedea în special Hotărârea din 26 februarie 2015, Martens (C-359/13, EU:C:2015:118, punctul 21 și jurisprudența citată).

37. Întrucât cetățenia Uniunii, prevăzută la articolul 20 TFUE, nu are drept obiectiv extinderea domeniului de aplicare material al Tratatului FUE la situații interne care nu au nicio legătură cu dreptul Uniunii¹⁰, trebuie să se identifice dacă astfel de elemente de legătură există.

38. Cu privire la acest aspect, guvernele statelor membre au reiterat, în cadrul prezentei proceduri, poziția clasică în acest tip de situații, și anume că ar trebui, pentru ca normele Tratatului FUE referitoare la cetățenia Uniunii să fie aplicabile, ca situația de fapt din litigiul principal să se raporteze la o materie reglementată de dreptul Uniunii și că nu ar fi suficient ca cetățeanul Uniunii în cauză să își fi exercitat libertatea de circulație.

39. Cu toate acestea, trebuie să se insiste asupra faptului că, potrivit unei jurisprudențe constante, printre situațiile care intră în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii figurează cele referitoare la exercitarea libertăților fundamentale garantate de Tratatul FUE, în special cele care se referă la libertatea de circulație și de ședere pe teritoriul statelor membre, astfel cum este recunoscută de articolul 21 TFUE¹¹. Astfel, în materiile care țin de competența statelor membre, un element pertinent de legătură cu dreptul Uniunii poate consta în exercitarea de către resortisantul unui stat membru a dreptului său de circulație și de ședere pe teritoriul unui alt stat membru¹². În schimb, atunci când Curtea se confruntă cu o situație în care, pe de o parte, materia în discuție ține de competența statelor membre și, pe de altă parte, persoana care a invocat dreptul Uniunii nu și-a exercitat dreptul la liberă circulație prevăzut la articolul 21 TFUE, aceasta se va declara incompetentă pentru a se pronunța cu privire la trimiterea preliminară cu care este sesizată¹³.

40. Or, este cert că domnul Petruhhin, care a fost arestat în Letonia, și-a exercitat libertatea de circulație și de ședere în alt stat membru, garantată de articolul 21 alineatul (1) TFUE.

41. Trebuie precizat de asemenea că, în lipsa unor norme de drept al Uniunii în materie de extrădare a resortisanților statelor membre către Rusia¹⁴, aceste state rămân competente să adopte astfel de norme și să încheie cu Federația Rusă convenții în materie.

10 — A se vedea în special Hotărârea din 26 octombrie 2006, TasHagen și Tas (C-192/05, EU:C:2006:676, punctul 23 și jurisprudența citată).

11 — A se vedea în special Hotărârea din 11 iulie 2002, D'Hoop (C224/98, EU:C:2002:432, punctul 29 și jurisprudența citată), Hotărârea din 16 decembrie 2008, Huber (C-524/06, EU:C:2008:724, punctul 71 și jurisprudența citată), Hotărârea din 4 octombrie 2012, Comisia/Austria (C-75/11, EU:C:2012:605, punctul 39 și jurisprudența citată), precum și Hotărârea din 26 februarie 2015, Martens (C-359/13, EU:C:2015:118, punctul 22 și jurisprudența citată).

12 — A se vedea Iliopoulou, A., „Entrave et citoyenneté de l'Union”, în *L'entrave dans le droit du marché intérieur*, Bruylant, Bruxelles, 2011, p. 191. Potrivit acestui autor, „[n]icio dispoziție națională nu poate fi a priori exclusă de la calificarea drept obstacol în contextul cetățeniei. Existența unui element transfrontalier este suficientă pentru a încadra situația în domeniul de aplicare al dreptului comunitar și pentru a declanșa un control privind compatibilitatea cu cerințele tratatului” (p. 202). A se vedea de asemenea în această privință Concluziile avocatului general Kokott prezentate în cauza Tas-Hagen și Tas (C-192/05, EU:C:2006:223, punctele 25-43).

13 — A se vedea în special Ordonanța din 19 iunie 2014, Teisseyre (C-370/13, nepublicată, EU:C:2014:2033, punctele 33-35).

14 — Există, în schimb, un Acord între Uniunea Europeană și Statele Unite ale Americii în materie de extrădare (JO 2003, L 181, p. 27) [a se vedea Decizia 2009/820/PESC a Consiliului din 23 octombrie 2009 **privind încheierea, în numele Uniunii Europene, a Acordului privind extrădarea între Uniunea Europeană și Statele Unite ale Americii și a Acordului privind asistența judiciară reciprocă între Uniunea Europeană și Statele Unite ale Americii** (JO 2009, L 291, p. 40)].

42. În aceste condiții, statele membre sunt obligate să își exercite această competență cu respectarea dreptului Uniunii, în special a dispozițiilor Tratatului FUE referitoare la libertatea de circulație și de ședere pe teritoriul statelor membre, astfel cum a fost recunoscută de articolul 21 alineatul (1) TFUE oricărui cetățean al Uniunii. Este vorba în acest caz despre aplicarea, în materia extrădării, a unei jurisprudențe constante potrivit căreia statele membre sunt obligate, în exercitarea competențelor lor, la respectarea dreptului Uniunii, în special a dispozițiilor Tratatului FUE privind libertatea de circulație și de ședere pe teritoriul Uniunii recunoscută oricărui cetățean¹⁵.

43. Astfel, chiar și în domenii care țin de competența statelor membre, în măsura în care o anumită situație prezintă o legătură suficientă cu dreptul Uniunii, iar aceasta este situația unui cetățean al Uniunii care și-a exercitat libertatea de circulație și de ședere pe teritoriul statelor membre, aceste state sunt obligate să justifice prin motive obiective o diferență de tratament între resortisanții lor și cei ai celorlalte state membre¹⁶.

44. Trebuie să se examineze, în prezent, dacă norma potrivit căreia Republica Letonia nu își extrădează propriii resortisanți constituie o discriminare pe motiv de cetățenie contrară articolului 18 primul paragraf TFUE.

45. Domnul Petruhhin a fost reținut în Letonia și plasat în această țară în arest preventiv până la 26 martie 2015. O cerere de extrădare formulată de procurorul general al Federației Ruse a fost primită la 21 octombrie 2014 de Parchetul general al Republicii Letonia. Prin urmare, dispozițiile aplicabile sunt cele ale dreptului leton, precum și cele care decurg din Acordul din 3 februarie 1993 dintre Republica Letonia și Federația Rusă privind asistența judiciară și relațiile judiciare în materie civilă, familială și penală.

46. În cadrul prezentei cauze, norma potrivit căreia resortisanții letoni nu pot fi extrădați din Letonia către o țară terță figurează la articolul 98 a treia teză din Constituția letonă, la articolul 697 alineatul 2 punctul 1 din Codul de procedură penală leton, precum și la articolul 62 alineatul 1 punctul 1 din Acordul din 3 februarie 1993 dintre Republica Letonia și Federația Rusă privind asistența judiciară și relațiile judiciare în materie civilă, familială și penală.

47. În măsura în care, în temeiul acestei norme, doar resortisanții letoni beneficiază de această protecție împotriva extrădării, rezultă de aici o diferență de tratament în raport cu resortisanții celorlalte state membre care se află pe teritoriul leton și care fac obiectul unei cereri de extrădare din partea unei țări terțe.

15 — A se vedea în special, în ceea ce privește dispozițiile naționale care prevăd despăgubirea victimelor unor agresiuni săvârșite pe teritoriul național, Hotărârea din 2 februarie 1989, Cowan (186/87, EU:C:1989:47, punctul 19); în ceea ce privește o reglementare națională în materie penală și de procedură penală, Hotărârea din 24 noiembrie 1998, Bickel și Franz (C-274/96, EU:C:1998:563, punctul 17); în privința unor norme naționale care reglementează numele unei persoane, Hotărârea din 2 octombrie 2003, Garcia Avello (C-148/02, EU:C:2003:539, punctul 25), precum și Hotărârea din 12 mai 2011, Runevič-Vardyn și Wardyn (C-391/09, EU:C:2011:291, punctul 63 și jurisprudența citată); în ceea ce privește o procedură de executare silită în vederea recuperării datoriilor, Hotărârea din 29 aprilie 2004, Pusa (C-224/02, EU:C:2004:273, punctul 22); în privința unor norme naționale referitoare la fiscalitatea directă, Hotărârea din 12 iulie 2005, Schempp (C-403/03, EU:C:2005:446, punctul 19); în privința unor norme naționale de stabilire a titularilor dreptului de a vota și de a fi ales la alegerile în Parlamentul European, Hotărârea din 12 septembrie 2006, Spania/Regatul Unit (C-145/04, EU:C:2006:543, punctul 78); în ceea ce privește definirea condițiilor de dobândire și de pierdere a cetățeniei, Hotărârea din 2 martie 2010, Rottmann (C-135/08, EU:C:2010:104, punctele 39 și 41); în ceea ce privește competența statelor membre de a-și organiza sistemele de securitate socială, Hotărârile din 19 iulie 2012, Reichel-Albert (C-522/10, EU:C:2012:475, punctul 38 și jurisprudența citată), precum și Hotărârea din 4 octombrie 2012, Comisia/Austria (C-75/11, EU:C:2012:605, punctul 47 și jurisprudența citată), și, în ceea ce privește conținutul învățământului și organizarea sistemelor educaționale ale statelor membre, Hotărârea din 26 februarie 2015, Martens (C-359/13, EU:C:2015:118, punctul 23 și jurisprudența citată).

16 — A se vedea Iliopoulou, A., *op. cit.* Potrivit acestui autor, „[d]reptul cetățeniei Uniunii obligă dreptul cetățeniei naționale să se justifice, să își demonstreze relevanța și proporționalitatea. Statul trebuie să își revizuiască în lumina standardelor europene raporturile nu numai cu «străinul» comunitar, ci și cu cetățenii săi” (p. 196).

48. Întrucât domnul Petruhhin și-a exercitat libertatea de circulație și de ședere pe acest teritoriu astfel cum este recunoscută prin articolul 21 alineatul (1) TFUE, în raport cu articolul 18 primul paragraf TFUE, trebuie analizat dacă norma potrivit căreia Republica Letonia nu își extrădează propriii resortisanți către Rusia este compatibilă cu principiul prin care se interzice orice discriminare exercitată pe motiv de cetățenie.

49. În această privință, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, principiul nediscriminării impune ca situații comparabile să nu fie tratate în mod diferit și ca situații diferite să nu fie tratate în același mod. Un astfel de tratament nu ar putea fi justificat decât dacă s-ar întemeia pe considerații obiective, independente de cetățenia persoanelor vizate și proporționale cu obiectivul legitim urmărit¹⁷.

50. Prin urmare, este necesar să se compare, într-un context precum cel din litigiul principal, situația cetățenilor Uniunii care nu sunt resortisanți letoni care locuiesc în Letonia cu situația resortisanților letoni.

51. Principiul neextrădării resortisanților naționali constituie un principiu tradițional al dreptului extrădării. Acesta își are originea în suveranitatea statelor asupra propriilor resortisanți, în obligațiile reciproce care îi leagă și în lipsa de încredere în sistemele juridice ale celorlalte state. Astfel, printre motivele care sunt invocate ca justificare a acestui principiu se află în special obligația statului de a-și proteja resortisanții împotriva aplicării unui sistem penal străin, a cărui procedură și a cărui limbă nu o cunosc și în cadrul căruia se pot cu dificultate apăra¹⁸.

52. Examineate în raport cu dreptul Uniunii și cu egalitatea de tratament pe care acesta o postulează, temeiurile principiului neextrădării cetățenilor par relativ fragile. Situația este asemănătoare și în ceea ce privește obligația de protecție pe care un stat membru ar trebui să o aibă față de propriii resortisanți. Nu vedem motivele pentru care o asemenea obligație nu ar trebui să se extindă la resortisanții celorlalte state membre. Articolul 20 alineatul (2) litera (c) TFUE pledează de altfel în acest sens, în măsura în care prevede că cetățenii Uniunii au „dreptul de a se bucura, pe teritoriul unei țări terțe în care statul membru al cărui resortisanți sunt nu este reprezentat, de protecție din partea autorităților diplomatice și consulare ale oricărui stat membru, în aceleași condiții ca și resortisanții acestui stat”.

53. Situația este aceeași și pentru argumentul potrivit căruia principiul neextrădării cetățenilor ar avea la bază neîncrederea statelor în privința sistemelor judiciare străine. S-a putut observa în mod întemeiat, cu privire la acest aspect, că „[a]ceastă neîncredere constituie, fără îndoială, unul dintre temeiurile esențiale pentru ceea ce determină maniera în care este practică extrădarea – și mai ales refuzată – în zilele noastre. Dar, deși poate justifica faptul că un stat nu răspunde în mod favorabil la o cerere de extrădare, aceasta explică însă cu dificultate motivele pentru care acest refuz s-ar opune numai cererii de extrădare a unui cetățean pe motiv de cetățenie. Dacă neîncrederea justifică un refuz al extrădării, aceasta se justifică în privința tuturor, nu numai în privința cetățenilor”¹⁹.

54. Deși temeiurile normei potrivit căreia un stat nu își extrădează propriii resortisanți trebuie, așadar, tratate cu precauție atunci când sunt evaluate în raport cu principiul nediscriminării pe motiv de cetățenie, există totuși, în opinia noastră, un motiv obiectiv pentru a distinge situația în care se află resortisanții statului membru solicitat și situația în care se află resortisanții celorlalte state membre în raport cu o cerere de extrădare formulată de o țară terță.

17 — A se vedea în special Hotărârea din 16 decembrie 2008, Huber (C-524/06, EU:C:2008:724, punctul 75 și jurisprudența citată).

18 — A se vedea DeenRacsmany, Z., și Blektoon, R., „The Decline of the Nationality Exception in European Extradition?”, în *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, vol. 13/3, Koninklijke Brill NV, Țările de Jos, 2005, p. 317.

19 — A se vedea Thouvenin, J. M., „Le principe de non extradition des nationaux”, în *Droit international et nationalité*, Colloque de Poitiers de la Société française pour le droit international, Pedone, Paris, 2012, p. 127, în special p. 133.

55. Astfel, este necesar să se compare, într-un context precum cel din litigiul principal, situația cetățenilor Uniunii care nu sunt resortisanți Letoni care locuiesc în Letonia cu situația resortisanților letoni în raport cu obiectivul care a fost subliniat de mai multe state membre, precum și de Comisia Europeană în cadrul prezentei proceduri, și anume obiectivul privind combaterea impunității persoanelor bănuite a fi săvârșit o infracțiune. Un asemenea obiectiv prezintă, desigur, un caracter legitim în dreptul Uniunii²⁰.

56. Observăm, cu privire la acest aspect, că extrădarea este o procedură care permite urmărirea penală a unei infracțiuni sau executarea unei pedepse. Cu alte cuvinte, este vorba despre o procedură care vizează, în mod intrinsec, combaterea impunității unei persoane care se află pe alt teritoriu decât cel pe care a fost săvârșită o infracțiune²¹.

57. În raport cu un asemenea obiectiv, situația în care se află cele două categorii de cetățeni ai Uniunii menționate în prealabil ar putea fi considerată comparabilă numai în cazul în care ambele categorii ar putea face, în Letonia, obiectul urmăririi penale pentru infracțiuni săvârșite într-o țară terță.

58. Cu alte cuvinte, examinarea caracterului comparabil al situațiilor în care se află resortisanții statului membru solicitat și resortisanții celorlalte state membre implică verificarea dacă, în conformitate cu adagiul *aut dedere aut iudicare* (a extrăda sau a urmări penal), cetățenii Uniunii care nu ar fi extrădați către o țară terță ar putea face obiectul urmăririi penale în statul membru solicitat pentru infracțiuni săvârșite în această țară terță. Prin urmare, trebuie să se verifice dacă principiul tradițional în dreptul internațional al extrădării potrivit căruia statul solicitat care refuză extrădarea resortisanților săi trebuie să fie în măsură să îi urmărească pe aceștia din urmă este respectat în speță.

59. Hugo Grotius definea principiul *aut dedere aut punire* (a extrăda sau a pedepsi) după cum urmează: „[a]tunci când i se solicită, un stat trebuie fie să pedepsească persoana vinovată așa cum merită, fie să o predea statului solicitant”²². Termenul „a pedepsi” este înlocuit în prezent de termenul „a urmări” ca al doilea aspect al alternativei la extrădare pentru a ține seama de prezumția de nevinovăție de care beneficiază persoanele bănuite a fi săvârșit o infracțiune.

60. Adagiul *aut dedere aut iudicare* își găsește expresia în numeroase convenții bilaterale sau multilaterale privind extrădarea²³. Obligația de extrădare sau de urmărire își găsește, de exemplu, expresia în articolul 6 din Convenția europeană privind extrădarea, semnată la Paris la 13 decembrie 1957. Articolul 6 alineatul (1) litera (a) din această convenție prevede astfel că „[o]rice parte contractantă are dreptul să refuze extrădarea resortisanților săi”. Articolul 6 alineatul (2) din convenția menționată completează această dispoziție prevăzând că, „[d]acă partea solicitată nu-și extrădează propriul resortisant, ea va trebui, la cererea părții solicitante, să supună cauza autorităților competente, astfel încât să se poată exercita urmărirea judiciară, dacă este cazul”.

20 — Acest obiectiv de combatere a impunității a fost luat în considerare de Curte în special în Hotărârea din 27 mai 2014, Spasic (C-129/14 PPU, EU:C:2014:586, punctele 58 și 72).

21 — A se vedea în special Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Trabelsi împotriva Belgiei din 4 septembrie 2014 (CE:ECHR:2014:0904JUD000014010, § 117 și jurisprudența citată), în care Curtea Europeană a Drepturilor Omului arată că ea „nu pierde din vedere nici temeiul extrădării, care este împiedicarea delicvenților fugari de a se sustrage de la aplicarea justiției, nici obiectivul benefic pe care îl urmărește pentru toate statele într-un context de externalizare a infracționalității”.

22 — A se vedea Grotius, H., *De jure belli ac pacis*, cartea II, capitolul XXI, secțiunea IV. *Le droit de la guerre et de la paix*: traducere în limba franceză de Barbeyrac, J., Amsterdam, Pierre de Coud, 1724, vol. 1, p. 639, în special p. 640.

23 — A se vedea, de exemplu, convențiile multilaterale citate la pagina 15 din Raportul final al Organizației Națiunilor Unite din 2014, intitulat „Obligația de extrădare sau de urmărire penală (*aut dedere aut iudicare*)”, respectiv Convenția europeană privind extrădarea, semnată la Paris la 13 decembrie 1957, Convenția generală de cooperare în materie judiciară, semnată la Antananarivo la 12 septembrie 1961, Convenția interamericană privind extrădarea din 1981, Convenția privind extrădarea a Comunității Economice a Statelor din Africa de Vest, adoptată la Abuja la 6 august 1994 și Acordul de la Londra pentru extrădarea între țările Commonwealth-ului.

61. Astfel cum indică Raportul final al Organizației Națiunilor Unite din 2014, intitulat „Obligația de extrădare sau de urmărire (*aut dedere aut iudicare*)”, aceste convenții se întemeiază pe angajamentul general reciproc al statelor părți de a preda orice persoană împotriva căreia autoritățile competente din statul solicitant au inițiat urmăririi penale sau care este căutată pentru executarea unei condamnări sau a unei măsuri de siguranță. Această obligație de extrădare cunoaște însă un anumit număr de excepții, în special atunci când individul a cărui extrădare se solicită este un cetățean al statului solicitat. Pentru a evita impunitatea, convențiile menționate impun statului solicitat al doilea termen al alternativei, respectiv obligația de a urmări penal autorul infracțiunii în cazul în care refuză să îl extrădeze²⁴.

62. Astfel, în temeiul obligației de extrădare sau de urmărire, în cazul în care statul solicitat nu dă curs unei cereri de extrădare, acesta este obligat să urmărească penal²⁵ suspectul pentru a asigura efectivitatea cooperării internaționale între state și a evita ca acesta să rămână nepedepsit.

63. Or, tocmai în raport cu acest din urmă element, în contextul prezentei cauze, resortisanții letoni și resortisanții celorlalte state membre nu se află într-o situație comparabilă.

64. Riscul de nepedepsire a persoanei vizate de o cerere de extrădare poate exista în cazul în care statul membru solicitat nu a prevăzut în dreptul său intern o competență jurisdicțională care să îi permită să judece resortisantul altui stat membru bănuit a fi săvârșit o infracțiune pe teritoriul unei țări terțe.

65. În această privință, arătăm, la fel ca și Comisia, că, în temeiul articolului 4 alineatul 1 din legea penală letonă, „[c]etățenii și necetățenii letoni^[26], precum și străinii titulari ai unui permis de ședere permanentă în Letonia trebuie să fie considerați răspunzători, pe teritoriul leton în temeiul prezentei legi, pentru un act săvârșit pe teritoriul unui alt stat sau în afara oricărui teritoriu național, indiferent dacă acest act este sau nu este considerat infracțiune și dacă poate fi sancționat în locul în care a fost săvârșit”.

66. Din această dispoziție decurge că resortisanții letoni care au săvârșit o infracțiune într-o țară terță pot face obiectul urmăririi penale în Letonia. Aceasta este situația și în ceea ce privește străinii titulari ai unui permis de ședere permanentă pe teritoriul leton.

67. În schimb, în ceea ce privește străinii care nu dețin un asemenea permis, exercitarea de către instanțele penale letone a competenței lor în privința unor infracțiuni săvârșite pe teritoriul unui alt stat este limitată, în temeiul articolului 4 alineatul 3 din legea penală letonă, la cazurile unor „infracțiuni grave sau foarte grave îndreptate împotriva intereselor Republicii Letonia sau ale locuitorilor săi”.

68. Prin urmare, pare să rezulte din aceste dispoziții ale legii penale letone că un resortisant al unui alt stat membru decât Republica Letonia, precum domnul Petruhhin, despre care este cert că nu dispune de un permis de ședere permanentă pe teritoriul leton, nu poate face obiectul urmăririi penale în Letonia pentru o infracțiune pe care este bănuit a fi săvârșit-o în Rusia. În consecință, din perspectiva obiectivului privind evitarea impunității persoanelor bănuite a fi săvârșit o infracțiune într-o țară terță, acest resortisant nu se află într-o situație comparabilă cu cea a resortisanților letoni.

24 — A se vedea p. 15 din acest raport final.

25 — Deși expresia „obligația de urmărire” este utilizată cel mai des, ar fi mai just să se vorbească despre o obligație de a supune cauza autorităților competente pentru exercitarea acțiunii penale. În funcție de elementele de probă, executarea acestei obligații va putea conduce sau nu la declanșarea urmăririi penale.

26 — Cu privire la înțelesul acestei expresii, a se vedea nota 3 de subsol din prezentele concluzii.

69. În consecință, diferența de tratament dintre cetățenii Uniunii neresortisanți letoni care locuiesc în Letonia și resortisanții letoni nu constituie o discriminare interzisă de articolul 18 primul paragraf TFUE, în măsura în care este justificată de obiectivul privind combaterea impunității persoanelor bănuite a fi săvârșit o infracțiune într-o țară terță.

70. În consecință, în circumstanțe precum cele din litigiul principal, articolul 18 primul paragraf și articolul 21 alineatul (1) TFUE trebuie interpretate în sensul că nu impun ca resortisantul unui stat membru care se află pe teritoriul altui stat membru și care face obiectul unei cereri de extrădare formulate de o țară terță să beneficieze de aceeași normă ca cea care protejează resortisanții din acest alt stat membru împotriva extrădării.

C – Cu privire la a treia întrebare

71. Prin intermediul celei de a treia întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, Curții să declare, pe de o parte, dacă un stat membru care decide să extrădeze un cetățean al Uniunii către o țară terță este obligat să procedeze la verificarea garanțiilor prevăzute la articolul 19 alineatul (2) din cartă și, pe de altă parte, ce trebuie să presupună această verificare.

72. Rezultă din dosarul de care dispune Curtea că această problemă pare să își afle originea în afirmațiile domnului Petruhhin potrivit cărora ar putea fi amenințat cu tortura în cazul în care ar fi extrădat în Rusia.

73. Potrivit articolului 19 alineatul (2) din cartă, „[n]imeni nu poate fi strămutat, expulzat sau extrădat către un stat unde există un risc serios de a fi supus pedepsei cu moartea, torturii sau altor pedepse sau tratamente inumane sau degradante”.

74. Explicațiile cu privire la Carta drepturilor fundamentale²⁷ arată că această dispoziție „încorporează jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului privind articolul 3 din [Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950²⁸]”²⁹.

75. Întrucât situația resortisantului unui stat membru care, astfel cum este situația domnului Petruhhin, și-a exercitat libertatea de circulație și de ședere pe teritoriul altui stat membru întră, astfel cum s-a constatat anterior, în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii, considerăm că articolul 19 alineatul (2) din cartă se poate aplica într-o asemenea situație.

76. Astfel, o instanță dintr-un stat membru care este sesizată cu o cerere referitoare la extrădarea unui resortisant al unui alt stat membru care și-a exercitat drepturile conferite de articolul 21 alineatul (1) TFUE este obligată să procedeze la verificarea garanțiilor prevăzute la articolul 19 alineatul (2) din cartă.

77. În ceea ce privește aspectul de a se stabili ce trebuie să presupună această verificare, în conformitate cu explicațiile aferente articolului 19 alineatul (2) din cartă, este necesar să ne raportăm la jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului privind articolul 3 din CEDO.

27 — JO 2007, C 303, p. 17.

28 — Denumită în continuare „CEDO”.

29 — Se face trimitere la Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Soering împotriva Regatului Unit din 7 iulie 1989 (CE:ECHR:1989:0707JUD001403888), și Hotărârea Ahmed împotriva Austriei din 17 decembrie 1996 (CE:ECHR:1996:1217JUD002596494).

78. Rezultă dintr-o jurisprudență constantă a acestei Curți că protecția împotriva tratamentelor interzise de articolul 3 din CEDO este absolută și că, prin urmare, strămutarea unei persoane de către un stat contractant de pe teritoriul său poate ridica o problemă în raport cu această dispoziție și, așadar, poate angaja răspunderea statului în discuție în temeiul CEDO, atunci când există motive serioase și temeinice de a crede că persoana în cauză, în cazul în care este strămutată în țara de destinație, se va confrunta în țara respectivă cu un risc real de a fi supusă unui tratament contrar dispoziției menționate³⁰. În această situație, articolul 3 din CEDO „implică obligația de a nu strămuta persoana în discuție în acea țară, chiar dacă este o țară terță”³¹. Curtea Europeană a Drepturilor Omului precizează că ea „nu face distincție în funcție de temeiul legal al strămutării; indiferent dacă este vorba despre o expulzare sau despre o extrădare, Curtea adoptă același raționament”³².

79. Atunci când Curtea Europeană a Drepturilor Omului examinează aspectul dacă un reclamant s-ar confrunta cu un risc real de rele tratamente în țara terță de destinație, aceasta apreciază, „pe de o parte, situația generală în materie de drepturi ale omului în țara respectivă și, pe de altă parte, elementele specifice situației reclamantului. Atunci când statul gazdă a oferit asigurări, acestea constituie un factor pertinent suplimentar de care ține seama”³³. Dincolo de situația generală din țara de destinație, riscul real de a suferi tratamente interzise de articolul 3 din CEDO trebuie să fie, așadar, individualizat.

80. Pentru a se stabili dacă există motive serioase și temeinice de a crede că există un risc real de tratamente incompatibile cu articolul 3 din CEDO, Curtea Europeană a Drepturilor Omului se întemeiază pe ansamblul elementelor care i se furnizează sau, dacă este nevoie, le obține din oficiu³⁴. În ceea ce privește situația generală dintr-o țară, aceasta a conferit adeseori importanță informațiilor conținute în rapoartele recente provenite de la asociații internaționale independente de protecție a drepturilor omului precum Amnesty International sau de la surse guvernamentale³⁵.

81. Pe lângă această descriere a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului și pe aceeași linie de idei, trebuie să se țină seama și de ceea ce Curtea a statuat recent în Hotărârea din 5 aprilie 2016, Aranyosi și Căldăraru (C-404/15 și C-659/15 PPU, EU:C:2016:198), în cadrul aplicării Deciziei-cadru 2002/584, astfel cum a fost modificată prin Decizia-cadru 2009/299.

82. Astfel, Curtea a statuat în special în această hotărâre, în privința articolului 4 din cartă, că, „pentru a asigura respectarea [acestui articol] în cazul individual al persoanei care face obiectul mandatului european de arestare, autoritatea judiciară de executare, care se confruntă cu elemente obiective, fiabile, precise și actualizate în mod corespunzător din care rezultă existența unor [deficiențe fie

30 — A se vedea în special Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Mamatkoulov și Askarov împotriva Turciei din 4 februarie 2005 (CE:ECHR:2005:0204JUD004682799, § 67), Hotărârea Saadi împotriva Italiei din 28 februarie 2008 (CE:ECHR:2008:0228JUD003720106, § 125 și jurisprudența citată), precum și Hotărârea Trabelsi împotriva Belgiei din 4 septembrie 2014 (CE:ECHR:2014:0904JUD000014010, § 116 și jurisprudența citată).

31 — Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Trabelsi împotriva Belgiei din 4 septembrie 2014 (CE:ECHR:2014:0904JUD000014010, § 116).

32 — Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Trabelsi împotriva Belgiei din 4 septembrie 2014 (CE:ECHR:2014:0904JUD000014010, § 116 și jurisprudența citată).

33 — A se vedea în special Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Othman (Abu Qatada) împotriva Regatului Unit din 17 ianuarie 2012 (CE:ECHR:2012:0117JUD000813909, § 187).

34 — A se vedea în special Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Vilvarajah și alții împotriva Regatului Unit din 30 octombrie 1991 (CE:ECHR:1991:1030JUD001316387, § 107), Hotărârea Mamatkoulov și Askarov împotriva Turciei din 4 februarie 2005 (CE:ECHR:2005:0204JUD004682799, § 69), precum și Hotărârea Saadi împotriva Italiei din 28 februarie 2008 (CE:ECHR:2008:0228JUD003720106, § 128 și jurisprudența citată).

35 — A se vedea în special Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Mamatkoulov și Askarov împotriva Turciei din 4 februarie 2005 (CE:ECHR:2005:0204JUD004682799, § 72), precum și Hotărârea Saadi împotriva Italiei din 28 februarie 2008 (CE:ECHR:2008:0228JUD003720106, § 131 și jurisprudența citată).

sistemice sau generalizate, fie afectând anumite grupuri de persoane], este ținută să verifice dacă, în împrejurările speței, există motive serioase și temeinice de a crede că, drept urmare a predării sale statului membru emitent, persoana respectivă se va confrunta cu un risc real de a fi supusă în acest stat membru unui tratament inuman sau degradant, în sensul articolului menționat”³⁶.

83. Considerăm că metodologia astfel definită de Curte poate fi transpusă în situația în care, ca urmare a unei cereri de extrădare a unui cetățean al Uniunii care provine de la o țară terță, autoritatea judiciară a statului membru solicitat verifică dacă garanțiile prevăzute la articolul 19 alineatul (2) din cartă sunt respectate.

IV – Concluzie

84. Având în vedere toate considerațiile care precedă, propunem să se răspundă la întrebările adresate de Augstākā tiesa (Curtea Supremă, Letonia) după cum urmează:

„În circumstanțe precum cele din litigiul principal, articolul 18 primul paragraf și articolul 21 alineatul (1) TFUE trebuie interpretate în sensul că nu impun ca resortisantul unui stat membru care se află pe teritoriul altui stat membru și care face obiectul unei cereri de extrădare formulate de o țară terță să beneficieze de aceeași normă ca cea care protejează resortisanții acestui alt stat membru împotriva extrădării.

Pentru a garanta respectarea articolului 19 alineatul (2) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene în cazul individual al unui cetățean al Uniunii care face obiectul unei cereri de extrădare, autoritatea judiciară din statul membru solicitat, care se confruntă cu elemente obiective, fiabile, precise și actualizate în mod corespunzător din care rezultă existența unor deficiențe fie sistematice sau generalizate, fie afectând anumite grupuri de persoane, este ținută să verifice dacă, în împrejurările speței, există motive serioase și întemeiate de a crede că, drept urmare a extrădării sale în statul terț solicitant, acest cetățean al Uniunii se va confrunta cu un risc real de a fi supus în statul respectiv unui tratament inuman sau degradant, în sensul dispoziției menționate.”

36 — Hotărârea din 5 aprilie 2016, Aranyosi și Căldăraru (C-404/15 și C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punctul 94).